

Faderen, Sønnen og Thy

af Flemming Skipper

Historien om to ikke helt almindelige thistedboer, overretssagfører H. Billeskov Jansen, og sønnen, professor F. J. Billeskov Jansen, der gjorde sig bemærket og kom til at sætte spor i tiden. Og den begynder på Store Torv.

Hvis man forestiller sig Store Torv i Thisted som en stor scene, så gør de deres entre en efterårsdag i 1912. Overretssagfører Hans Billeskov Jansen (1861-1943) og fem-årige Frederik Julius.

Det er i bogen »Læsefrugter«, at den senere litteraturprofessor F. J. Billeskov Jansen (1907-2002) fortæller om denne Store Torv-optræden:

»I begyndelsen var det en far, der fik muntre ideer. Han var blevet sent gift, men fik med vores mor fem børn i hastig rækkefølge. Han var stolt af faderrollen. Han opdagede, at vi to ældste drenge, hvoraf jeg var den første, havde let ved at lære udenad, og lagde os kuriøse sætninger ind i hjernens computer. Far var sagfører i

Thisted. Som fem-årig gik jeg en dag ved hans hånd på Store Torv. Vi traf en ældre sagfører; juristerne snakkede sag, og far magede det således, at han kunne sige: »Den sag må jo dømmes efter Chr. V's Danske Lov 5-1-1. Og den paragraf kender jo ethvert barn« – og så ned til mig: »Hvad står der i 5-1-1?« Jeg messede uden tøven, for jeg kunne ikke andre stykker af loven end 5. bog, 1. kap., 1. artikel: »Enhver er pligtig til at efterkomme, hvad han med mund, hånd og segl lovet og indgået haver«.

Billeskov Jansen tilføjer, at farens ældre kollega skal være gået let rystet bort; han havde ikke selv børn.

På biblioteket

Det er litteraturprofessoren, der i sagens natur har efterladt sig mest skriftligt, hvor det er muligt at følge et livs bane; han skrev ikke egentlige erindringer, men har efterladt artikler, kronikker og manuskripter til radioforedrag, hvor han beskæftiger sig med opvæksten i Thisted og den betydning, egnen fik for ham.

Han vendte flere gange tilbage til »gerningsstedet« i embeds medfør for at holde foredrag især om digteren J. P. Jacobsen. Senest i 1997 i 150 året for digterens fødsel ved et stort arrangement på Thisted Bibliotek, hvor de mange tilhørere mødte en 90-årig forelæser, der ikke var tynget af alderen. Snarere tværtimod! Fra flere sider er det netop

Faderen og Sønnen. Første gang foreviget. Det er februar 1908. (Lokallhistorisk Arkiv for Thisted Kommune).

Side 4

Thisted

Foto: Klaus Madsen

Foredrag: Professor F. J. Billeskov Jansen trak fuldt hus til sit J. P. Jacobsen-foredrag på Thisted Bibliotek. Omkring 200 mødte op til foredraget, så biblioteket var fyldt til trængsel.

F. J. Billeskov Jansen, 90 år, på Thisted Bibliotek i april 1997. På forhånd var der reserveret så mange billetter til forelæsningsen, at arrangementet måtte flyttes fra den gamle rådhusal til biblioteket, der ikke tidligere havde haft så mange siddende gæster på én gang. Der kom et par hundrede. Og selvom der var højt til loftet, blev luften tæt som i en svedekasse – som den lokale avis rapporterede.

blevet fremhævet – helt alvorligt – at han syntes at blive yngre med årene. Og billeder bekræfter angiveligt disse udsagn! Billedskøn Jansen kaldte studenterne deres professor.

Under alle omstændigheder blev thistedboerne denne aften på biblioteket vidner til stor litterær formidlingskunst. Lærdommen – og Billeskov Jansen var en meget lærd mand – var for ham ikke en privatsag, men noget, det var ham en forpligtelse og en lyst at delagtiggøre andre i. Altid med den pædagogiske pegepind et sted i bagagen – som det er blevet fremhævet.

En thistedbo gav efter foredraget et eksempel på dette. Han var i sin litterære ungdom i 1970'erne optaget af Henrik Pontoppidans

forfatterskab og skrev til Billeskov Jansen, der havde udsendt en bog om digteren. Det drejede sig om et spørgsmål, thistedboen ikke mente at kunne finde svar på i bogen. Der gik ikke mange døgn, før der forelå et svar. 12 sider og mere end et svar på et enkelt spørgsmål, nærmest en lille forelæsningsning. Skrevet i hånden som det meste af, hvad Billeskov Jansen forfattede gennem det lange liv. Han synes ikke at have været i nærheden af en skrivemaskine, slet ikke en computer, han havde en maskinskriverske – tre år ældre end han. Og indledningen på brevet til den unge thistedbo handlede om, hvor glædeligt det var for en skribent – og »danskstuderende« som professoren ikke kunne dy sig for at

Vi h Pet

- Hele d
Sådan l
sen, tid
ledning
ger Kn
rie Po
knytte
som de
- Vi h
Knuds
smukt
vært v
forfat
centri
Spore
tanke
sen g
»som
en al
turell
At Sp
bane
thvt l
Mus
den i
for, i
Jett
vær
Den
de s
cob
plac
jore
P. J.

kokettere med – at høre fra dem, han skrev for, og især en læser fra »mit barndoms Thisted«. Thistedboen følte sig denne dag om ikke som en del af det litterære parnas, så dog blandt de udvalgte i Thy.

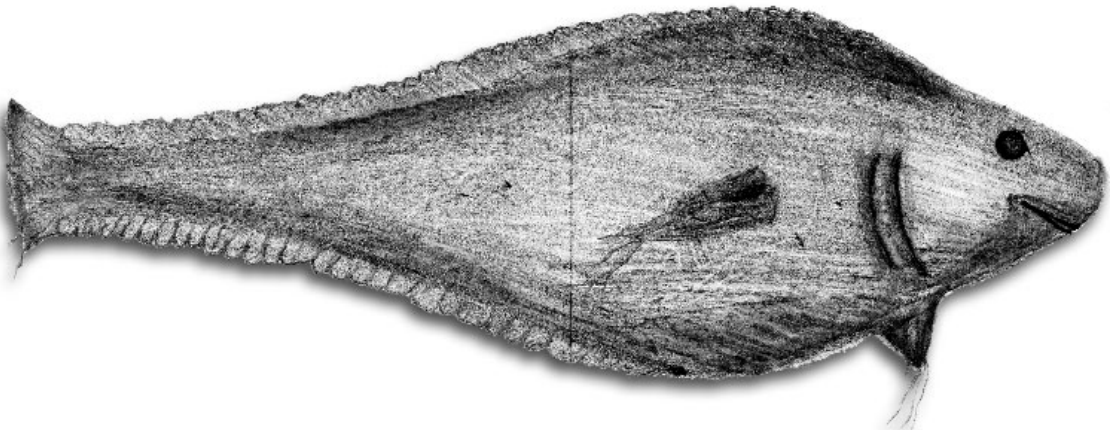
Det er litteraturredaktøren på Ekstra-Bladet, John Chr. Jørgensen, der har fortalt om Billeskov Jansens tre år ældre maskinskriverske: »Han omtalte hende flere gange med et smil, også da jeg interviewede ham i 1997. Men på et tidspunkt sang damen vistnok på sidste vers – i al fald fik han en anden (lidt yngre!) dame til at indskrive de (mange!) artikler, han afleverede til mit Dansk Forfatterleksikon i 2001«.

Københavneren

På så lang afstand i tid kan det i dag være vanskeligt tilsvarende at tegne på et portræt af faren, juristen Hans Billeskov Jansen, på baggrund af dokumenter – kontrakter, sagsindlæg, bemærkninger, notater – der er til-

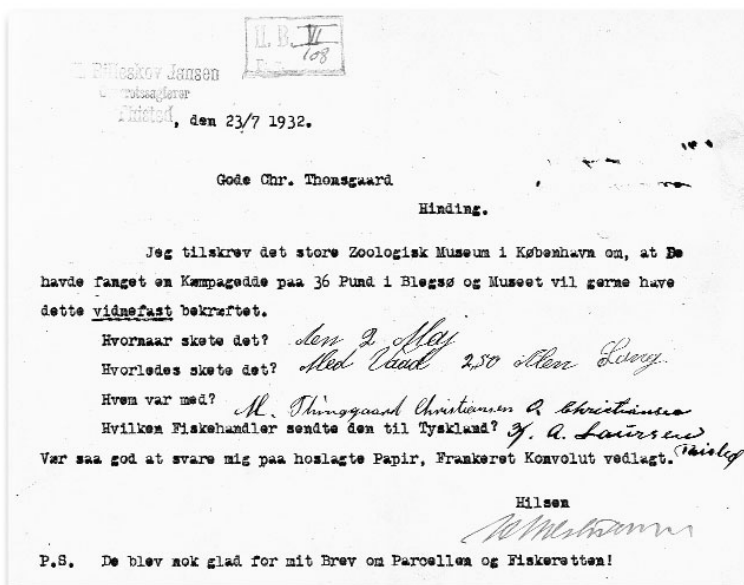
gængelige i arkiverne, men de er tydeligvis skrevet af en mand med stor akkuratess, nøjagtighed, let og udtryksfuldt og med et formidlingstalant, der får lillebyen Thisted i forrige århundredes begyndelse til at træde frem på de gulnede papirer som et billede, der stiger op fra fremkaldervæske. Den senere litteraturprofessor havde det med andre ord ikke fra fremmede. Den far, der gik over Store Torv med sin fem-årige søn, ser pludselig på os fra disse dokumenter, når vi kommer tilstrækkeligt tæt på.

Han kom fra København og havde deltaget i den politiske kamp i 1880'erne. I 1905 var han blevet sagfører i Thisted med kontor og bopæl Vestergade 38 – i 1908 overretssagfører. »Med sin klare hjerne, sin store humor og glimrende replik blev Billeskov Jansen en anset sagfører«, som det hedder i en avis. En mand med en vis magt over tingene, med styr på tilværelsen, berøringsfladen med den lokale befolkning er stor og hjertelig, det fremgår af en anden stak bevarede dokumenter.

Fra Billeskov Jansen-arkivet. Tegningen var ledsaget af følgende tekst: »Dybhavsfisk fanget ved Bragerne ud fra Lildstr. den 17. juni 1934; den var i en Hummertejne, der stod på 11 favns Dybde. Ovenstaaende Tegning viser Fisken i normal Størrelse. Fiskens Bredde svarer til dens Højde i Forhold: 2 til 3. I øvrigt passer Beskrivelse som angivet i Thisted Amts Tidende for 20. Juli«. Tegningen var signeret af J. Tinge, der var lærer i Lildstrand.

Et eksempel fra Hans Billeskov Jansens efterladte brevveksling med fiskere og mere skrivevante skolelærere, der sendte efterretninger – som her om en kæmpegedde – til den energiske overretssagfører i Thisted, hvis interesser spændte vidt. Og således var en betydningsfuld kontakt til det zoologiske museum i København. Materialet befinder sig på Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune. I flere tilfælde drejer det sig om håndskrevne kopier af – eller udkast til – breve samt artikler til såvel lokale aviser som hovedstadsblade. Det var dengang, der blev skrevet på bagsiden af gamle papirer – man smed ikke bare sådan væk. Hvis man derfor vender arkivbunken om, har man mulighed for at følge livet i Thy. I al fald den del af det, der passerede gennem et sagførerkontor og havnede på papir. Men det er (vist) en anden historie ... som Billeskov Jansen uforvarende er kommet til at efterlade.

Vestkystfiskerne

Det er breve, notater og tegninger, ofte udvekslet med fiskere ved Vestkysten, der i ord og streger forsøger at gøre sagføreren inde i Thisted begribeligt, hvad det nu er for »mærkelige« fisk og lignende, de har fået i nettet eller på krogen – »er det mon noget, hr. Billeskov? Noget De kan bringe videre?« Nogle af disse redegørelser for nye fiskearter er blevet til på sagførerkontoret, når fiskerne har været i byen.

Sagføreren i Thisted har en bi-beskæftigelse, som han går op i med stor nysgerrighed og praktisk foretagsomhed: han er meddeler til forskere på Zoologisk Museum i København. Af brevene fra hovedstaden fremgår

det, at sagføreren er en endog værdifuld meddeler. Han har hos flere fiskere stående store glas med sprit, hvori de lægger, hvad der forekommer dem ukendt. Han får således sendende en Sankt Peters-fisk og den sjældne fisk, der hedder Havmusen, som han ekspederer videre.

Billeskov Jansen er en mand med udpræget ordenssans og hele den omfattende korrespondance med forskerne er bevaret og kan studeres på Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune. Det er ikke alene oplysninger, der udveksles mellem fiskere, sagføreren og forskerne, der er også en række praktiske forhold, der skal afklares, når en meddelelse om en bestemt fiskeart har skærpet forskernes interesse i at få syn for sagn. Vi er i 1930'erne,

det er ikke så ligetil at få »varen« videre til Krystalgade i København. Eller til naturhistorielærerne på kostskolen i Herlufsholm, hvor både han og sønnen har været elever.

Men det er som engageret medlem af Historisk Samfund og skribent i årbogen, Billeskov Jansen for alvor træder frem for en nutidslæser. Arkæologien er en interesse, der dyrkes med noget nær lidenskabelighed, han deltager i udgravninger på egnen, fremlægger fundene og spekulationerne omkring dem på samme måde, som man kan forestille sig, at han lægger en sag frem for retten.

Alt dette vender vi tilbage til.

Afholdsstjernen

Nu er der i en anden sammenhæng dukket et avisudklip op fra 1910, der viser nye sider af den omsiggribende overretssagfører. Nye streger til portrættet fra en uventet vinkel. Nu gælder det afholdsbevægelsen.

»En nidkær afholdsmand«.

Sådan karakteriseres han i Thisted Socialdemokrat. Baggrunden er en hændelse med nogle unge mennesker fra Hanstholm, der er kommet til Thisted og har fået et par genstande. Og da de kommer ud på gaden, er det kendeligt, at de ikke er fuldt ædru, men de går dog ganske roligt ned ad Vestergade.

»Den ene af dem, forøvrigt den der var mindst beruset, gik med en afholdstjerne på. I Vestergade mødte de overretssagfører Billeskov Jansen, der i en hoven og uforskammet tone antastede den mand, der havde stjernen på, og fordrede stjernen udleveret samt forlangte mandens navn, bopæl og hvilken afholdsforening, han var medlem af«.

Da den unge mand nægtede det, sendte Billeskov Jansen bud efter politibetjent Larsen, som ifølge Socialdemokraten »naturligvis straks var klar til at være overretssagføreren

»Digter var han ikke, men en skribent boede der i ham«, noterer litteraturprofessoren om overretssagføreren. »Han var sig i beskedenhed bevidst, at han både på fædrene og mødrene side var af pontoppidansk æt; gennem sin mor en fætter til Henrik og Morten Pontoppidan«.

Og Billeskov Jansen junior anfører et lille digt, som Billeskov Jansen senior skrev som yngre sagfører på vej fra Hurup til Vestervig den 4. juni 1908 kl. 7 morgen:

Lyng og Agre, Kæmpehøje
Ligger bredte for mit Øje.
Klosterkirke - Vesterhavet
I en lysblaa Dis begravet.

Mens af Morfeus Borg'ren favnes,
Intet for mit Blik der savnes:
Oldtid, Nutid, Middelalder
Her i Morgentimen kalder.

Ja, endog om Evigheden, –
Den, der ængster os heneden –
Glade Budskab Lærken bringer,
Mens den sig mod Himlen svinger.

Med efterskrevet »Motto: Man skal ikke beklage dem, der skal op kl. 4!!«

Ved den tid havde Billeskov Jansen taget toget i Thisted for at møde i retten i Vestervig.

Thisted i begyndelsen af 1900-tallet. Billeskov Jansen-hjemmet (og sagførerkontoret) var i Vestergade 38, hvor Jyske Bank i dag har til huse. (Lokallhistorisk Arkiv for Thisted Kommune).

til tjeneste«. Betjenten indhentede manden på Store Torv, og da han stadig nægtede at aflevere stjernen og opgive navn og adresse, blev han arresteret og måtte sidde i arresten til næste dag. Og oven i købet betale 5 kr. Et større beløb i 1910.

Socialdemokraten fortsætter:

»I rapporten var det oplyst, at han var blevet arresteret, fordi han havde gjort tegn til at ville synge. Vi er blevet meget forbavsede over denne afgørelse. Vi finder det ingenlunde rigtigt, at en mand går med afholdstjerne, når han nyder spiritus, og vi beklager, at sligt kan passere, men vi har rigtignok aldrig vidst, at en mand kunne arresteres herfor. Dette skete da sikkert også kun, fordi det var en nidkær afholdsmænd som hr. Billeskov Jansen, der følte sig forarget«.

Afholdssagen, afholdstjernen, bekæmpelsen af »drikkeskikken«, befrielsen fra »det andet stavnsbånd«, som man sagde, det var en væsentlig del af thistedboernes liv langt op i forrige århundrede. Aktiviteterne i de mange afholds- og logeselskaber i byen lagde

beslag på adskillige spalter i de lokale aviser. I 1912 – to år efter episoden i Vestergade – havde Danmarks Afholdsforening henlagt sit årsmøde til Thisted; det samlede stor tilslutning, fra talerstolen tordnedes mod »indre fjender, frådseri, usædelighed og drukken-skab«.

Historikeren

Det kan ikke dokumenteres, hvor meget Billeskov Jansen var involveret på denne front; vi ved kun at han gik i aktion den pågældende aften i Vestergade med assistance af betjent Larsen, da de unge fra Hanstholm fra et værtshus angiveligt var ude for at trække frisk luft og ikke havde taget højde for, at det netop var i Vestergade (hvor Jyske Bank i dag har til huse) overretssagførerens kontor lå.

Til gengæld kan vi følge hans foretagsomhed i de artikler, han skrev til Historisk Årbog. Han blev hurtigt efter sin ankomst til

Hans Billeskov Jansen med sine fem børn i haven i Thisted foråret 1922. Øverst Frederik, 14 år gammel. »Gammel nordisk Heltekraft i Thisted« skrev ugebladet »Vore Herrer«. Sønnen »afslører« den rigtige historie: »En pæl skulle flyttes, og Far lod den skære af i sine skuldres højde, lod slå en tværstang på, anbragte sig selv foran pælen og sine fire børn siddende på sine udstrakte arme – og på tværstangen bagved; jeg stod som den femte på hans skuldre«. Det tætte forhold mellem faren og børnene var usædvanligt for tiden. Det var ikke alle børn, der fik deres legetøj forsynet med runetegne.

Thisted indvalgt i Historisk Samfunds bestyrelse, en post han bevarede indtil han forlod byen i slutningen af 1930'erne. Hans afløser blev i øvrigt Torsten Balle, der siden kom til at spille en fremtrædende rolle i det lokalhistoriske arbejde både som forsker, årbogsredaktør og leder af det byhistoriske arkiv, hvis opbygning i høj grad er knyttet til hans navn.

Billeskov Jansens første artikel var i 1909-udgaven om middelalderlige figurstenene i Thisted og især om det usædvanlige fund af en romansk ligsten:

»I sommeren 1907 så jeg, da jeg gik igennem Nørregade i Thisted, på og i flugt med det smalle fortov ud for gæstgiver Jens Hauges hus den højre halvdel af en romansk ligsten, hvis øvrige del var dækket af en overliggende trappesten. Den synlige del af stenen var meget udslidt af fodgængere, men der viste sig dog flade bølgeformede forhøjninger som rester, dels af den højre korsarm, dels af figurer over og under denne«.

Som man ser, overretssagføreren brugte øjnene under sine vandringer i byen. Stenen blev erhvervet og efter forhandling med Na-

tionalmuseet indsat i Thisted Kirkes mur ved siden af den romanske ligsten med runer i den sydlige side af tårnet.

Ti år senere gentager historien sig. Denne gang er det i grosserer Spangbergs have ved Tingstrupvej, at Billeskov Jansen finder en anden ligsten. Et forfaldent lysthus bliver revet ned, en plæne skal anlægges, det er under dette arbejde, at stenen dukker op. Dette fund og den tilknyttede personhistorie fortæller han om i Historisk Årbog for 1921. I 1930-udgaven gælder det Hellig Kilde-kapellet i Ræhr, der sikkert er fra sen middelalder. Dette fund og udgravningen, beskrivelsen i årbogen, er Billeskov Jansens betydeligste arkæologiske bidrag til den lokale historie og vil til stadighed forblive knyttet til hans navn. I 1939 havde han det sidste bidrag i Historisk Årbog, en lille afhandling om Tvorup og Sjørring (Sjørind) runestene.

Ræhr-udgravning

F. J. Billeskov Jansen har i et radioforedrag skildret farens forhold til historien og arkæologien, herunder omstændighederne ved udgravningen i Ræhr:

»Det var efterhånden mest de ældre tider, der optog ham – og dermed os. Han læste om Danmarks oldtid og tidlige middelalder igennem mange år. Han var medlem af Oldskriftselskabet, og Aarbøger for nordisk Oldkyndighed har ikke haft en mere lidenskabelig læser. Han arbejdede ivrigt for Thisted Museum og skaffede det mange gode ting. Hans holdpunkt var altid det umiddelbare kendskab til tingene, oldsagerne, fundforholdene. Han lagde megen vægt på at drage de nødvendige slutninger af det foreliggende materiale. Ordet »videnskab« hørte jeg først i forbindelse med arkæologi, og det var i arkæologien, jeg lærte, hvad en videnskabelig metode er. Både i teori og praksis.

Far havde hørt om et stykke ubeboeligt jord i Ræhr tæt ved Hansted, det kaldtes Kapelsten med tryk på sidste stavelse. I sommeren 1929 udgravede far stedet efter alle kunstens regler; syv søndage drog vi derud, en arbejdsmand og jeg førte spaden og graveskeen; vi fandt et lille kapel omkring en stensat brønd, uden tvivl en helbredende kilde«.

Forlænget ungdom

Billeskov Jansens vej fra København til Thisted var gået over Lemvig, hvor han havde været sagførerfuldmægtig. Og det var her, han traf Bothilde, der snart skulle blive hans kone og føre ham ud af ungarletilværelsen og for alvor ind i »et borgerligt levned«, som sønnen har udtrykt det. Billeskov Jansen nedsatte sig som sagfører i Thisted, giftede sig i 1906 og blev i rask følge far til fem børn. Da Frederik Julius som den ældste kom til verden, var faren 45 år. Sønnen fortæller:

F. J. Billeskov Jansen.
Silhuetklip fra Paris 1939.

»Med hjem og børn fik han som en forlænget ungdom; han satte alle sine talenter ind på at være en god far. Han kunne tegne, fortælle, læse op. Mig lærte han alt muligt udenad – og drev spøg dermed (...) Hans omhu for os børn var meget stor. Han havde altid tid og lyst til at tage sig af os. Med den livlige meddelssomhed, som prægede ham, fik vi del i alle hans interesser. Han gik ivrigt op i sagførervirksomheden, især retssagerne, der dog er den magreste del af bedriften. Vi levede med i processerne, i glæde over vundne og dyb forundring og sorg over tabte«.

Efter 30 år i Thisted flyttede Billeskov Jansen til København, han ville tættere på børn og børnebørn, måske savnede han københavnerlivet, der skete jo trods alt mere end i Thy. »Jeg har altid været ærkekøbenhavnner, jeg kom hvert år til København, og to minutter efter ankomsten til Hovedbanegården var det, som jeg aldrig havde været borte« ... betroede han en avis i denne hovedstad.

Den gamle overretssagfører havde formået at gøre et stærkt indtryk på sine omgivelser i Thy, det vidner følgende lille historie om. I begyndelsen af 1970'erne var Kristian Visby som ung advokatfuldmægtig i embeds medfør på besøg hos en gammel mand i Nors. Anledning var et testamente. Da samtalen var forbi, bad manden Visby om at huske at overbringe en hilsen til chefen, Billeskov Jansen, der i tiden omkring første verdenskrig havde bistået ham med købet af en lille ejendom ude på Ballerum. Det mindedes han stadig med taknemmelighed; det lykkedes ikke Visby at gøre ham begribelig, at Billeskov Jansen var død og borte for mange år siden.

Helt glemt var Thisted ikke for Billeskov Jansen – som man måske kunne få indtryk af i det før nævnte citat fra den københavnske avis.

I mindeordene i Historisk Årbog i 1943 (Billeskov Jansen døde 82 år gammel) oplyses

F. J. Billeskov Jansen,
1907-2002.

Billede fra Thisted-
besøg 1985.

(Tage Jensen / Lokal-
historisk Arkiv for
Thisted Kommune).

det, at den gamle overretssagfører ofte sendte meddelelser om fund i arkiver og biblioteker til Thisted Museums arkiv. Han havde haft et for sin alder mirakuløst helbred, der muliggjorde et travlt otium på biblioteker og arkiver – hver dag fra kl. 11 til 16. Ligesom senere sønnen, litteraturprofessoren, der døde i sommeren 2002, knap 95 år gammel, under protest i øvrigt; der var stadig så meget, han ville nå.

Litterat m.m.

Han havde nu ellers nået en del, overretssagførerens søn, der fra barndommen – så at sige – var skæbnebestemt til den senere livsgerning. Kammeraterne kaldte ham i al fald »Fessor«. »En smuk karriere«, kunne Thisted Amtsavis skrive allerede i 1946, da Holbergforskeren, dr. phil. F. J. Billeskov Jansen, blev udnævnt til professor i dansk litteratur: »Han har gjort en smuk karriere. Kun 39 år gammel beklæder han en af universitetets fornemste og mest betydningsfulde lærestole. Ikke blot som

F. J. Billeskov Jansen – med hatten – holdt talen ved afsløringen af Johan Galsters bronzestatue af Maria med barnet ved Thisted Kirke i 1947. Den 40-årige tidligere thistedbo var på dette tidspunkt en kendt og agtet litteratur-professor. Han havde forfattet indskriften på statuen: »Fødestavn. Moders Favn. Hjerterets Savn«. (Lokallhistorisk Arkiv for Thisted Kommune).

universitetslærer, men også som forsker og skribent har han placeret sig i første række blandt universitetets yngre kræfter«.

De forventninger, der fra studentertiden var blevet stillet til ham, havde han hurtigt indfriet. Så tag en dyb indånding før du læser videre: Cand. mag. i dansk og fransk fra Københavns Universitet 1932, studieophold i

Frankrig 1928 og 1934, universitetets guldmedalje 1936, lærer ved Zahles Seminarium, Hærens Officersskole og Københavns Universitet 1934-38, dr. phil. 1938, lektor i dansk ved Sorbonne 1938-41, fra 1941 docent og 1946-77 professor i dansk litteratur ved Københavns Universitet. Æresdoktor ved universiteterne i Lund 1979 og Oslo 1981. Med-

lem af Videnskabernes Selskab – og af flere akademier, herunder naturligvis det danske. Han nåede at blive formand for praktisk talt alle de foreninger, selskaber og udvalg, der passerede hans vej.

Listen er længere, men ikke så lang som den, der angiver de værker, Billeskov Jansen skrev om såvel ældre som nyere litteratur eller var udgiver af. I kraft af sin lærdom og sin flid – som akademisk og folkelig pædagog, som forfatter, som udgiver og som kommentator – kom han til at gøre den danske litteratur mere nytte end nogen anden af sine samtidige.

Foruden alt det løse, der flød fra hans fyldepen ud i aviser og tidsskrifter. Det seneste bidrag til Thisted var i forbindelse med et såkaldt »identitetsprojekt« i 2001, hvor den tidligere professor – og thistedbo – var still going strong ved skrivebordet og på opfordring gav sit bidrag til artikelserien i den lokale avis – naturligvis. Virkelyst og skriveenergi var usvækket til det sidste, og den høje alder kunne afføde denne kommentar: »Det virker lidt overdrevent!«

Stærke gener

F. J. Billeskov Jansen trak sig tilbage fra professorgerningen på grund af alder 1977 og var i 70'erne en af de få, der uforfærdet offentligt gjorde modstand, da det marxistiske tyranni på dette tidspunkt underlagde sig universiteterne. Men han fortsatte længe sin forelæsnings- og foredragsvirksomhed uden for universitetet.

Trods kampen mod marxisterne er det på den anden side vanskeligt at finde eksempler på, at han for alvor har været i den offentlige vridemaskine. Snarere tværtimod. Selv Ekstra-Bladet har fundet bogstavkombinationer frem, der sjældent luftes, idet avisen har kaldt

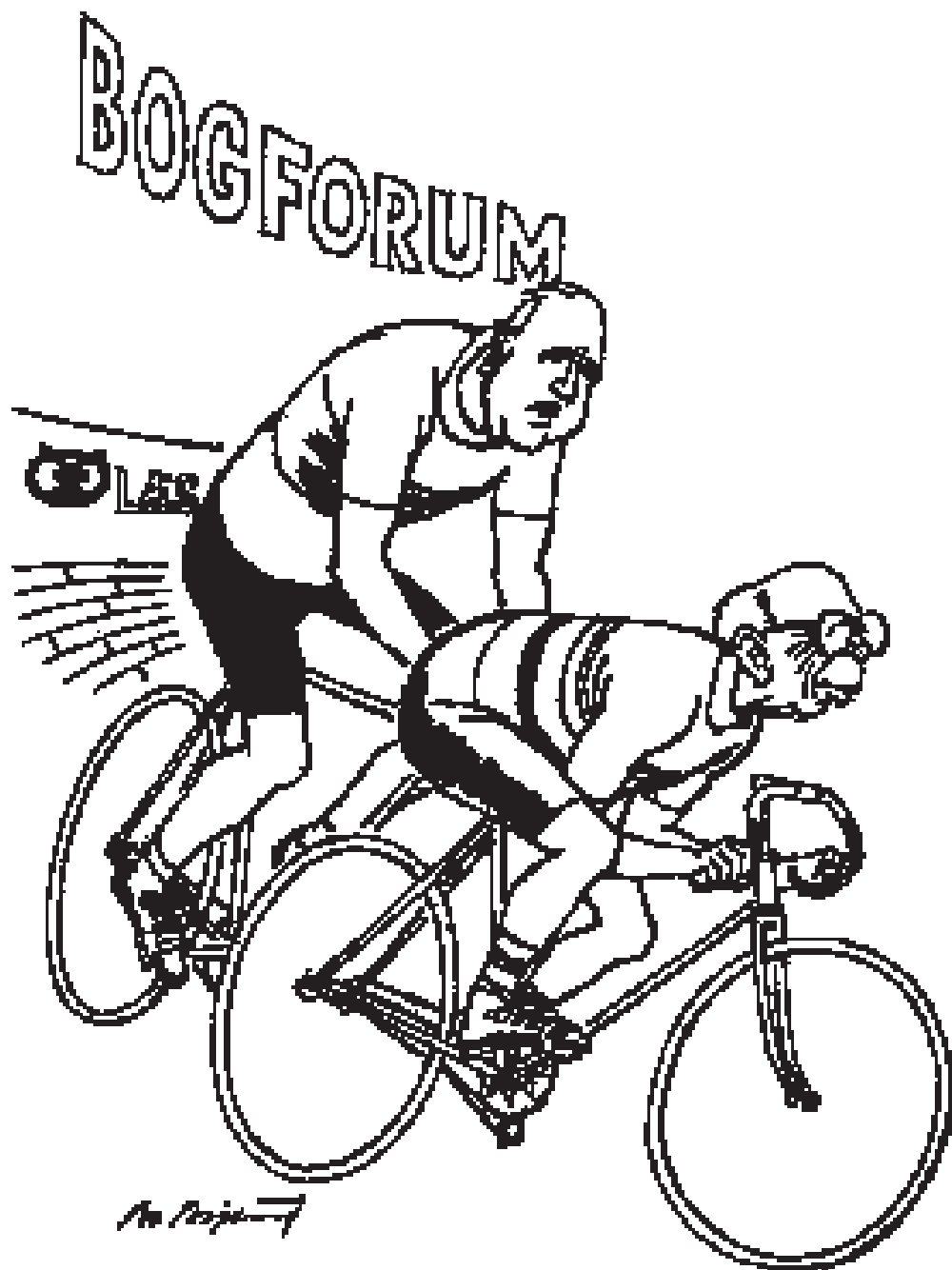

F. J. Billeskov Jansen – som Hans Bendix så ham under forsvaret af en disputats i 1968.

Billeskov Jansen for »dansk litteraturforsknings grandseigneur« (dvs. ædle herre).

»Jeg har været heldig at bevare helbredet. Det ligger i generne. Helt fra min tip-oldefar, biskop Rasmus Jansen, er vi blevet gamle i slægten. Han skal have sagt, at vi Jansen'er dør først, når vi bliver slået ihjel med knipler«, erklærede Billeskov Jansen, da avisen interviewede ham op til hans 90 års fødselsdag i 1997. Det blev dog en lungebetændelse og efterfølgende svækkelse, der i 2002 kom til at sætte det sidste punktum.

I Politikens nekrolog konstaterede professor Thomas Bredsdorff, at en epoke var slut: »Med F. J. Billeskov Jansens død forsvinder den humanistiske videnskabsmand, der vidste det hele. Hans fag var den danske litteraturhistorie og æstetik, men verdenslitteraturen havde han

Forum i København var tidligere ramme om seksdagesløb og i dag forum for bogmesse. Her i Politiken-tegneren Bo Bojesens version par nr. 1: Klaus Thorvald Rifbjerg og Frederik Julius Billeskov Jansen. 1995. Fra »Det er forbudt at kede sig«.

også lige fået læst og sat på begreb. Hvortil kom videnskabshistorien, plus det løse. Billeskov var den sidste »polyhistor«, som det hed med et ord, der er lige så glemt som sit indhold, man-gekyndighed«.

Paradisets Have

Men det begynder i Thisted – det alt sammen. Det er her, Paradisets Have ligger. Mellem Vestergade og Rosenkrantzgade:

»Når tvillingerne bliver store nok, behøver vi ikke de fremmede børn i haven«. Sådan har jeg sagt, da jeg var otte år. Min mor fik sine børn fra 30. september 1907, da jeg blev født, og til 25. januar 1912, da mine tvillingebrødre ankom. Derimellem en søn og en datter, altså fem børn på mindre end 4 1/2 år. Haven var tilværelsens centrum for disse fem og legeplads for adskillige andre børn. Også da tvillingerne blev større, for de fik selvfølgelig deres egne kammerater med ind i haven. Denne lå mellem familiens hus, Vestergade 38, og en stille vej, Rosenkrantzgade. Det var en stor have, syntes vi. I dens midte stod et vældigt lindetræ, hvis grene ved støtte af nogle stolper og lægter dannede et skyggefuldt dække. Her stod et stort aflangt bord, ved hvilket der sommerdage kunne spises middag og aftensmad af familien og liggende gæster. Der var et kæmpehøjt pæretræ, med verdens bedste gråpære, kun var det svært at plukke dem, og de fleste faldt overmodne i græsset. Så var stikkelsbærbuskene lettere tilgængelige, for ikke at tale om ribsene og grønrærterne. De sidste måtte vi ikke røre; men engang holdt vi gilde på ærtebølge i mængder – og det gav en frygtelig omgang urolige maver den følgende nat for alle havens unger. Far elskede haven højt, og når han kunne få lejlighed dertil, kom han fra kontoret i stueetagen ud i haven, hvor der var skænket eftermiddagskaffe i en solrig krog«.

Cyklisten

F. J. Billeskov Jansens curriculum vitæ var som nævnt langt og bredt som en udsigt over et stykke Thyland. Og mellem æresbevisningerne optræder udnævnelsen til Københavns Citycyklist i 1985. Den var han ikke mindre stolt af. En festlig dag, en ny cykel og en ærestur rundt i byen. Det har også noget med Thy at gøre. Professoren var inkarneret cyklist og gav først den trofaste cykel og følgesvend ro, da han nærmede sig de 90. Alligevel, trods alt: Hver ting sin tid!

Det første møde med cyklen var nu ikke lykkeligt. Han havde lige lært at køre og øvede sig i Rosenkrantzgade. Dumt nok var den cykel, han øvede sig på, ikke firhjulet, og da han hørte en vogn nærme sig omkring et hjørne, blev han usikker, ville hoppe af, faldt og knækkede en fortand mod styret. Skaden blev udbedret med gips og siden slået af flere gange, indtil han som 20-årig fik en solid stifttand, der højt op i alderdommen lyste med sin egen hvidhed i tandrækken:

»Men glæden over at cykle rundt i Thyland, mest på egen hånd, var stor. De lange bakker, det vide udsyn, blev mit landskab for altid«, som Billeskov Jansen fortalte til Dansk Cyklistforbunds jubilæumshæfte »Cykler på tværs« i 1995. »13 år gammel kørte jeg med en jævnaldrende, den senere tandlæge Knud Transkjær, Jylland rundt på cykel. Det var i 1921, året efter genforeningen. Vi kørte ned langs Vesterhavet til Sønderjylland over Løgumkloster til Sønderborg og Als. Videre over Himmelbjerg til Randers og i et stræk over Mors til Thisted. Vi kørte i spejderdragter og havde telt med. Det var som at erobre hovedlandet«.

Billeskov Jansen havde et halvt århundrede tidligere været inde at vende i det samme indre og ydre Thy-landskab. Det var, da han i 1947 holdt talen ved afsløringen af Thistedes

vartegn, Maria med barnet, ved kirken. Om barndommens landskab, der »umærkeligt« tegner sine linjer i sindet. Først som helt voksne ved vi, at disse linjer er uudslettelige. Hvad der er højt og lavt, smalt eller bredt, går tilbage til proportionerne i det landskab, vi voksede op i: »Har man lært at køre på cykel i Nordjylland langs seje bakker og med den aldrig hvilende vind i ryggen eller i ansigtet – mest i ansigtet! – så er en cykeltur ethvert andet sted ikke nogen rigtig cykeltur. Den stærke-

ste hjemlængsel i en thybo er længslen efter de store, træfattige vidder, udsynet, blæsten i ansigtet. Bøgeskoven er yndig, synes vi, og Norge og andre bjerglande er storslåede, men kommer vi tilbage til Thy, så genkender vi os selv i disse bakker og plantager og vandløb, i Limfjorden og Vesterhavet«.

Bedre kan det ikke udtrykkes; mere er der ikke at sige. Men dermed er ikke sagt, at thyboer skulle være bedre end andre; dog er det en kendsgerning, at disse andre ikke har Thy.

Kilder:

»Min far var sagfører«. Redigeret af Christian B. Schjørring, Vagn Bro og Detlef Thomsen. Lohses Forlag 1963. (Oprindeligt et radioforedrag 1961).

»Danske hjem i tyverne og trediverne«. Redigeret af Margrethe Spies. Vintens Forlag 1980.

»Læsefrugter«. Af F. J. Billeskov Jansen. Rosinante 1995.

»Det er forbudt at kede sig«. Redigeret af Janus Billeskov Jansen og Hans Hertel. Gyldendal 2003.

Diverse årgange af Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred.